

УДК 371.2:005.591.452:371.315.7

ЗАСТОСУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ «ШКОЛА-МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК» ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС

Білоус С.Ю.

Класичний приватний університет

Актуальність дослідження, представленого в статті, підтверджується можливістю вирішення основних завдань, представлених у Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, при застосуванні розбудови і модернізації педагогічної системи «Школа-Мала академія наук».

Ключові слова: педагогічна система «Школа-Мала академія наук», медіаосвіта, журнал «Школа юного вченого», інтерактивні конкурси «МАН-Юніор».

Глобалізація інформаційного суспільства, що динамічно розвивалась разом із засобами масової інформації протягом ХХ сторіччя, на початку ХХІ сторіччя набула вражаючих темпів завдяки розвитку комп'ютерної техніки та інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ). У зв'язку з цим у світі виникла нагальна проблема запровадження медіаосвіти (англ. *media education*, від лат. *mediatio* – посередництво), що є важливою складовою модернізації освіти, оскільки орієнтує учнів на вивчення закономірностей масової комунікації (преси, телебачення, радіо, кіно, відео, ІКТ тощо). Питання ролі мас-медіа у навчанні й вихованні дітей та молоді знаходять широку підтримку світової громадськості: Грюнвальдська декларація з медіаосвіти (1982), резолюція ЮНЕСКО (Париж, 1989) щодо розвитку критичної медіаосвіти, Віденська конференція “Освіта для медіа та цифрового століття” (1999), Севільська конференція “Медіаосвіта молоді” (2002) тощо.

Міжнародний досвід з розвитку теоретичного підґрунтя медіаосвіти відображено в дослідженнях іноземних вчених Л. Містермана (Masterman L.), Дж. Гербнера (Gerbner G.), В. Поттера (Potter W.J.), Л. Семалі (Semali L.M.), А. Сильверблата (Silverblatt A.), Л. Зазнобиної, О. Федорова, Ю. Усова та ін., а також у досить нечисленних працях українських вчених, серед яких роботи Б. Потятиника [3] та Н. Горб з Інституту екології масової інформації Львівського національного університету ім. І. Франка, де розвивається напрям медіаекології.

Основні положення Концепції впровадження медіаосвіти в Україні, схваленої постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150 (далі – Концепція), відповідають завданням, сформульованим у Паризькій програмі-рекомендаціях з медіаосвіти ЮНЕСКО (від 22 червня 2007 р.) та резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності в світі цифрової інформації (від 16 грудня 2008 р.). Зокрема в Концепції зазначається: «На взаємодію з різноманітними медіа (преса, радіо, кіно, телебачення, Інтернет) припадає вагома частка в бюджеті вільного часу громадян України, чим зумовлюється їх значний вплив на всі верстви населення, передусім дітей і молодь. Медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання» [1].

Зазначена Концепція спрямована на підготовку й проведення поетапного всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти на всіх рівнях, при цьому виділено наступні етапи: експериментальний (2010-2013 рр.); етап поступового укорінення медіаосвіти та стандартизації вимог (2014–2016 рр.); етап подальшого розвитку медіаосвіти та завершення її масового впровадження (2017–2020 роки). При цьому визначено головну мету Концепції, а саме: «Сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти

заради забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у них медіаобізнаності, медіаграмотності і медіакомпетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей» [1].

Аналізуючи стан розвитку медіаосвіти, зокрема в Україні, вважаємо за доцільне сформулювати існуючі суперечності:

- між необхідністю формування медіаграмотності і медіакомпетентності в учнів та відсутністю для цього навчального часу, а також системних підходів і відповідних технологій навчання;
- між прагненням вчителів до медіаосвіти та відсутністю інтеграції її компонентів до змісту фахової педагогічної підготовки майбутнього вчителя, а також до навчальних програм шкіл і позашкільних закладів.

Ціль статті: обґрунтувати можливість і доцільність застосування педагогічної системи «Школа-Мала академія наук» для інтеграції компонентів медіаосвіти в навчально-виховний процес.

В педагогічних колах під медіаосвітою часто розуміється окремий компонент освіти учнів та вчителів, оформлений як спеціальна дисципліна, факультативний курс, спецкурс тощо. Ми ж вважаємо, що більш реальним і доцільним є процес інтеграції медіаосвіти в навчання і більш загальне розуміння медіаосвіти як розгорнутої *просвітницької* діяльності. Ми підтримуємо підходи, які пропонуються прибічниками медіаосвіти, інтегрованої до базової освіти (Л.С. Зазнобина, С.І. Гудиліна, К.М. Тихомирова, С. Bazalgette, А. Hart та ін.), оскільки вважаємо їх найбільш продуктивними.

Існує досить велика кількість перспективних іноземних (і в тому числі російських) медіаосвітніх моделей. Наведемо їх класифікацію, запропоновану О.В. Федоровим [2, с.80].

Група А. Медіаосвітні моделі, що є синтезом естетичної і соціокультурної моделей.

Група В. Медіаосвітні моделі, що є синтезом естетичної, освітньо-інформаційної та етично-виховної моделей.

Група С. Медіаосвітні моделі, що є синтезом соціо-культурної, освітньо-інформаційної та практико-утилітарної моделей.

При цьому зазначається, що найбільш розповсюдженими є моделі групи С [2]. Не зупиняючись детально на особливостях кожної з медіаосвітніх моделей і технологій, зауважимо, що ретельне ознайомлення з літературними джерелами *не призвело до виявлення* таких, де б до мети, концептуальної частини або змісту моделі входили *завдання популяризації науки*. Це стосується зокрема типових освітньо-інформаційних та моделей групи С (А.В. Спичкин, Л.С. Зазнобина, А.В. Шариков).

Практично в усіх моделях медіаосвіти приділяється достатньо уваги навчання правильно розуміти медіатексти і критично оцінювати достовірність наведеної в них інформації. Втім, на жаль, ніде це не пов'язується з *популяризацією науки*, хоча саме популяризація науки сприяє розумінню складних наукових теорій і їх наслідків. Тому якісна популяризація науки виступає потужним елементом у боротьбі з псевдонауковою інформацією і надає можливість відрізнити неправдиві та помилкові судження. Далі ми покажемо, що саме такий підхід призводить до досить широкого розуміння медіаосвіти як довгострокової *суспільно-просвітницької* діяльності, яка охоплює дітей і дорослих та забезпечує постійний розвиток і самовдосконалення особистості в суспільстві.

Нами не виявлено розроблених методик та медіаосвітніх педагогічних технологій, де б враховувались усі відомі нині типи медіа: друковані видання, радіо, кіно, телебачення та ІКТ. Підкреслимо, що річ йде не про навчання створення певного медіа-продукту, наприклад: репортажів, відеофільмів тощо, а про опанування *комплексу метапредметних методів та засобів*, які дозволять задовольнити вимогам до медіаосвіти, що визначені в Концепції, а саме: *медіа імунітету* особистості; *рефлексії і критичного мислення; здатності до медіа-творчості* для компетентного і здорового самовираження особистості та реалізації її життєвих завдань, покращення якості міжособової комунікації і приязності

соціального середовища, мережі стосунків і якості життя в значущих для особистості спільнотах [1].

Аналіз літературних джерел, а також змісту і програм навчальних дисциплін призводить до висновку, що запровадити в шкільне навчання окремих предметів медіаосвітньої направленості навряд чи можливо. Тому ми пропонуємо використати для досягнення цілей, задекларованих у Концепції, педагогічну систему «Школа-Мала академія наук» у тому оновленому варіанті, який зараз запроваджується нами в Україні за підтримки та сприяння Національного Центру «Мала академія наук України».

Коротко нагадаємо про сутність педагогічної системи «Школа-МАН», яка розроблялася автором, починаючи з 1994 року, пройшла апробацію, запровадження, при цьому результати запровадження її процесуально-технологічної складової – методичної системи – були захищені у вигляді кандидатської дисертації у 2004 р. [6]. Наведемо лише **основні концептуальні засади** педагогічної системи «Школа-МАН». По-перше, це поєднання навчального процесу в школі та в Малій академії наук у єдиний, при чому створюються нове, розширене і збагачене освітнє середовище. По-друге, головною вимогою, покладеною в основу навчального процесу названої педагогічної системи є обов'язкове сплановане переростання навчальної діяльності в дослідницьку, що є втіленням головної ідеї запровадження дослідництва в навчання школярів: «Кожна навчальна задача може і повинна перетворюватися на дослідницьку в процесі навчання» [7,8].

Під час тривалої роботи з учнями в Малій академії наук нами було усвідомлено, що **вдосконалення структури самої Малої академії наук** є логічним продовженням запровадження педагогічної системи «Школа-МАН» і потребує **інноваційних підходів**, які органічно в ній створюються і застосовуються.

Для оновлення системи «Школа – МАН» і модернізації Малої академії наук загалом ми визначили три основних складових – підсистеми, які мають власну структуру: 1) «Пропедевтика пошукової діяльності»; 2) «Інформаційна підтримка МАН»; 3) «Дистанційний консультаційний пункт для вчителів та учнів».

Представимо для наочності структурно-логічну схему модернізації педагогічної системи (рис.1) і, розкриваючи зміст кожної складової, покажемо, що за допомогою її оновленої структури можна забезпечувати виконання певних вимог медіаосвіти. Зі схеми (рис.1) видно, що в нашому проекті саме інформаційна підтримка МАН забезпечує як пропедевтичну, так і дистанційну складову модернізованої педагогічної системи «Школа-МАН» – це відображено центральним розташуванням блоку «Інформаційна підтримка МАН» та горизонтальними стрілками, які символізують безпосередній зв'язок і вплив на блоки, що відображають пропедевтичну та дистанційну складові.

Пропедевтика дослідницької діяльності учнів в Малій академії наук здійснюється за допомогою Всеукраїнського інтерактивного конкурсу «МАН-Юніор», який відбувається в чотирьох номінаціях: «Історія», «Астрономія», «Екологія» та «Техніка». Конкурс «МАН-Юніор» має два етапи (тестовий і проектний) та забезпечує взаємодію з учнями й їх наставниками практично в усіх регіонах України, сприяє не тільки пропедевтиці пошукової діяльності учнів і розгалуженню мережі МАН, а й організує до самовдосконалення вчителів. У процесі підготовки до тестового етапу конкурсу за визначеною тематикою учні збирають необхідні відомості з рекомендованих джерел: сайтів мережі Інтернет, журналів та науково-популярних фільмів і TV-передач. Разом з вчителями і керівниками гуртків МАН за цими матеріалами вони готують виступи на науково-пізнавальні конференції з цієї тематики у вигляді медіа-презентацій, фільтрують інформацію, визначають головне і найбільш цікаве, аналізуючи, та компонує інформацію, а також доповнює її.

Отже, на етапі підготовки до тестового етапу конкурсу учні набувають певного рівня знань та практичних вмінь, які цілком відповідають вимогам моделі та стандарту медіаосвіти, запропонованих у 1996 році Л.С. Зазнобиною [2, с. 61]. При підготовці до тестових етапів інтерактивних конкурсів «МАН-Юніор» учні опановують такі знання та вміння, які визначаються в [2] обов'язковими для засвоєння в медіаосвіті: розуміти завдання

в різних контекстах і формулюваннях; знаходити, виділяти і систематизувати за потрібними ознаками необхідну інформацію за заданою тематикою; переводити візуальну інформацію у вербальну знакову систему і, навпаки, вербальну у візуальну знакову систему; знаходити можливі помилки та неточності, трансформувати інформацію, змінюючи її об'єм, форму, носії тощо, виходячи з цілей та комунікативних потреб і особливостей аудиторії, для якої вона готується.

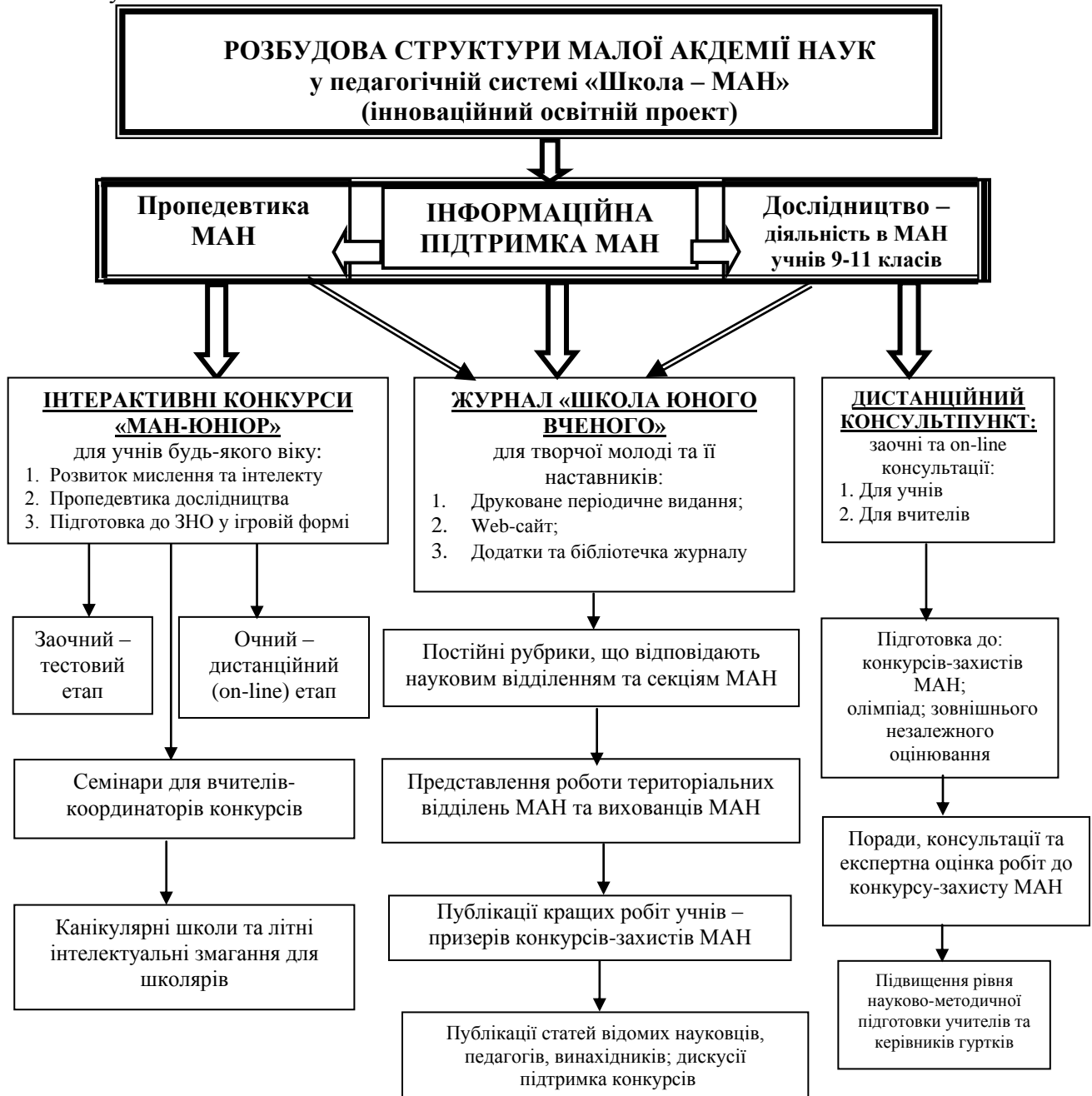

Рис. 1. Структурно-логічна схема розбудови Малої академії наук

Під час тематичної конференції учні висловлюють власні погляди, вчать толерантності і культурі комунікації під час дискусії, формулюють висновки й рецензії. Саме в такій формі перед тестовим етапом конкурсу «Технік-Юніор» проходили учнівські конференції у всіх регіонах України. Вони були присвячені життю та діяльності Леонардо да Вінчі (2010 р.), М.В. Ломоносова (2011 р.). У 2012 році тематикою конференцій є історія розвитку авіації та літакобудування.

Так само проходять конференції в кожній з номінацій конкурсу «МАН-Юніор». Конференції зазвичай проходять у листопаді (час їх координатори конкурсу визначають на

місцях), а виконувати тестові завдання кожного з чотирьох конкурсів діти за положенням про конкурс повинні щорічно в середині грудня. Зазначимо, що разом з учнями ті самі вміння й знання невимушено опановують (або вдосконалюють) вчителі, і в цьому ми вбачаємо акмеологічну компоненту навчання.

Після тестового етапу навесні відбувається проектний етап конкурсу «МАН-Юніор», що проводиться в он-лайн режимі. В оновленій педагогічній системі «Школа-МАН» він є головним засобом пропедевтики дослідництва при сумісній пошуковій діяльності учнів та вчителів. Конкурс «МАН-Юніор» підтримується спеціальним сайтом <http://man-junior.org.ua/>, за допомогою якого не тільки висвітлюється необхідна інформація, а й у першому турі проектного етапу відбувається відкрите рейтингове оцінювання проектів, представлених на конкурс. Завдяки цьому конкурс проектів відбувається в дійсно відкритому режимі, оскільки учні разом з учителями обговорюють опубліковані на сайті проекти і колективно оцінюють їх. Проекти, які набрали більше половини від максимально можливої кількості балів, допускаються до он-лайн захисту, який проводиться у вигляді *web*-конференції за допомогою програми open-meeting. При цьому зазвичай відбувається вільна дискусія, в якій беруть участь члени журі, учні, що представляли проекти та їх наставники.

Таким чином, можна стверджувати, що пропедевтика дослідництва в МАН шляхом підготовки і проведення Всеукраїнського інтерактивного конкурсу «МАН-Юніор» може забезпечити застосування основних методів медіаосвіти та набуття учнями і їх наставниками певного рівня грамотності медіаспоживання, медіакритики та медіаконструювання, що входить до показників розвитку медіа-компетентності, як зазначає В.Д. Шарко [7, С.92].

Інформаційна підтримка МАН, що визначена нами як центральна складова модернізації педагогічної системи, здійснюється за допомогою ІКТ, а також підготовки і розсилки методичних матеріалів (методично-інформаційних вісників, демонстраційних варіантів завдань тощо). Але **головним чинником** інформаційної підтримки ми визначили випуск періодичного видання – науково-популярного журналу «Школа юного вченого» для учнівської молоді та її наставників, що є класичним знаряддям медіаосвіти, але у взаємозв'язку з ІКТ стає значно ефективнішим. Перед школою стоїть задача навернення учнів до вдумливого читання, до вміння аналізувати текст, запам'ятовувати основний зміст і відтворювати його, а це, на наше переконання, може бути досягнуте лише при систематичному використанні саме друкованих джерел інформації.

Щоб упевнитись у слушності визначення основних цілей і направленості публікацій у журналі «Школа юного вченого», ми дослідили деякі закономірності розвитку друкованих медіа для дітей в Україні. Наведемо фрагменти дослідження, яке ми проводили разом з учнями Малої академії наук Криму «Шукач» щодо періодичних видань для учнів середнього шкільного віку.

У Каталозі періодичних видань України в розділі «Дитячі та молодіжні видання» значиться 128 назв. Нами проведено аналіз 114 видань, що видаються українською та російською мовами, які ми розподілили за змістом у групи.

1. **Журнали-ігри**, до яких відносяться видання з невеликою кількістю сторінок, що заповнюються головоломками, ребусами, кросвордами, картами для настільних ігор, описом цих ігор. Вони приваблюють дітей, але є одноразовими – коли всі головоломки розгадані, до журналу не повертаються. Нами проаналізовано 24 таких журнали.

2. **Розважальні** – журнали, де дитину не навантажують інформацією про оточуючий світ, а розміщують в основному анекдоти, карикатури, примітивні розповіді, факти з життя кінозірок тощо. Таких видань найбільше, мабуть їх найлегше видавати, вони оздоблені картинками, які найчастіше взяті з Інтернету, так само, як і статті. Нами проаналізовано 28 таких журналів.

3. **Журнали релігійного спрямування** – їх випускають для виховання в дітей певних якостей, там багато інформації про негативні явища сучасного життя і порад, як уникнути їх впливу. Нами проаналізовано 9 таких журналів.

4. **Пізнавально-ігрові журнали** – журнали, в яких є певна інформація, поради, багато ілюстрацій, але немає системності і продуманої для певного віку науковості. Нами проаналізовано 15 таких журналів.

5. **Журнали-проекти** – «обличчям» їх зазвичай стає герой відомого фільму (або мультфільму). Тому на сторінках таких видань публікуються комікси й ігри за участю обраних персонажів. Оскільки їх зміст досить «бідний», часто додаються наклейки, фішки, фігурки та інші сувеніри. Діти швидко звикають до цих додатків і купують наступні номери заради сувенірів, ціна яких, як правило, зростає в порівнянні з попередніми. Таким чином, ці журнали розраховані в першу чергу на прибуток видавців, а не на просвітницьку діяльність.

6. **Навчаючі** – журнали в основному для маленьких дітей, які вчать читати, рахувати, опановувати іноземну мову. Такі журнали важливі, оскільки виховують змалечку потяг до читання, навчання, бажання пізнавати нове. Ми проаналізували 14 таких видань і вважаємо їх досить змістовними і корисними.

7. **Пізнавальні** – видання, в яких багато енциклопедичної інформації та відомостей про нові явища, відкриття тощо. На жаль, часто в таких журналах використовуються матеріали різноманітних енциклопедій, Інтернету тощо. Далеко не всі журнали друкують пригодницькі та фантастичні оповідання, пропонують дослідження та спостереження. До пізнавальних ми віднесли 7 видань.

8. **Спеціальні** – журнали, призначені для дітей, які захоплюються наукою, технікою, активним спортом, музикою, образотворчим мистецтвом тощо. Вони набагато серйозніше за журнали «для усіх», тому що призначені для тих, хто налаштованих на активну інтелектуальну діяльність, на саморозвиток і підвищення свого рівня в обраній галузі. Такі видання ми нарахували 19.

Журнали, що входять до груп 7 та 8, тобто визначені нами як пізнавальні та спеціальні, можна об'єднати до більш загальної групи – **науково-популярних видань**. Аналіз виявив, що найбільше випускається журналів для дітей 8-13 років. Анкетування ж показало, що найчастіше читає періодичні видання саме ця вікова група дітей. Учні віком 14-17 років, що належать до старшої школи, поступово втрачають потяг до систематичного читання журналів взагалі, і, як показують дані опитування, до науково-популярних найбільше. Проводячи анкетування, ми опитали 127 учнів 5-11 класів навчальних закладів Криму, з них – 38 учнів вікової групи 8-13 років. На рис. 2 показані результати анкетування учнів 8-13 років.

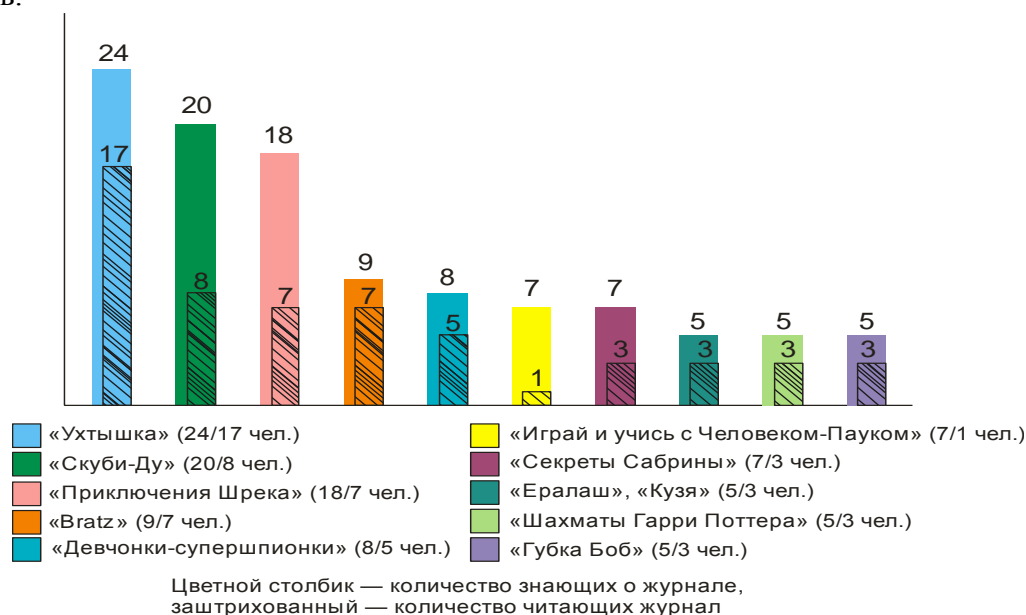

Рис.2. Результати анкетування учнів 5-9 класів щодо систематичного читання періодичних журналів

З діаграми рис. 2 можна зробити такі висновки:

- кількість читаючих журнали значно менше, ніж тих, хто ознайомлений з журналом;
- журнали, які користуються попитом, **не входять** до групи науково-популярних видань, а відносяться до груп 2 та 4 (розважальні й пізнавально-ігрові).

Значна кількість учнів старшого віку читають науково-популярну літературу дуже рідко: з 89 опитуваних лише 6 учнів читають науково-популярні журнали інколи, при чому найчастіше це Інтернет-журнали та перегляд цікавих дослідів у You Tube, з них лише 2 учні – більш менш систематично, 74 – шукають науково-популярну і наукову інформацію в мережі Інтернет тільки тоді, коли це потрібно для виконання шкільних завдань. Жодний з опитаних учнів не передплачував науково-популярних журналів, а найчастіше купував їх або замовляв батькам.

На перший погляд, періодичні видання для дітей-підлітків існують у достатній кількості, але навряд чи вони відповідають хоча б одній з моделей медіаосвіти. Головні недоліки переважної більшості сучасних українських видань для дітей – їх псевдонауковість (за дуже рідкісним виключенням), а також копіювання не найкращих зразків західного медійного досвіду. Видань для юнаків та дівчат старшого шкільного віку взагалі практично не існує, старшокласники «споживають» бульварну продукцію типу «Cool Girl», в яких не відчувається глибини культури, не кажучи вже про пізнавальність та науковість.

Таким чином, можна стверджувати, що в друкованій продукції практично **не реалізується просвітницька функція та науково-популярна складова** медіаосвіти. Саме з огляду на це ми обрали основою для інформаційної підтримки модернізації педагогічної системи «Школа-МАН» науково-популярний журнал «Школа юного вченого» для творчої молоді та її наставників і визначили його як засіб для розвитку критичного мислення, формування кругозору та підвищення інтелектуального рівня в учнів, а також включення їх разом з учителями до пошукової діяльності.

Журнал відрізняється від існуючих науково-популярних видань тим, що призначений не лише для статей, написаних вченими, учителями та діячами культури, а й для публікації дослідницьких робіт учнівської та студентської молоді. Журнал має рубрики, що відповідають секціям МАН і спрямовані на підготовку до конкурсів-захистів МАН та інтерактивних конкурсів, представлення кращих робіт учнів-призерів конкурсів та здобутків територіальних відділень Малої академії наук, вчителів та керівників гуртків. Підкреслимо, що журнал не лише підтримує і розвиває інформаційно-комунікативну мережу системи МАН в Україні, а й виступає **засобом медіаосвіти**, оскільки включає до діяльності учнів та їх наставників забезпечуючи цим формування метапредметних навичок та вмінь роботи з медіатекстами. Таке цілеспрямоване використання засобів масової комунікації, призводить до того, що на основі актуалізованих смислів і знаків, системних текстів і гіпертекстів відбувається вплив на формування знань, умінь і навичок взаємодії як учнів, так і їх вчителів з сучасною медіакультурою.

Одним із головних інструментів популяризації наукових досягнень у журналі є висвітлення історії науки і техніки через призму долі вчених, висвітлення їх життєвого шляху. Тому авторами журналу є відомі вчені, які були учасниками і свідками значних наукових досліджень та здобутків у науці й техніці. Це забезпечує фаховість і науковість разом з популярним, доступним викладом. Читачі журналу мають змогу отримувати інформацію про це «з перших рук», що забезпечує засади гуманізації в медіаосвіті.

Для формування медіакультури в читачів, видання журналу передбачає високий поліграфічний рівень, оригінальні ілюстрації та світлини, які органічно включені до змісту публікацій. Кожній рубриці передують сторінки, де представлені автори публікацій цієї рубрики, наводяться асоціативні з темою статей цитати відомих філософів, письменників, вчених, діячів культури, а також короткий коментар редактора журналу, поданий у оригінальній формі. Це створює особливе «обличчя» журналу.

Для підвищення інтересу читачів до журналу обов'язково включаються й цікаві авторські завдання, виклад оригінальних методичних підходів, літературні твори тощо. Разом з цим журнал підтримується відповідним *web*-сайтом <http://scientistschool.org.ua/>. У майбутньому планується також видання додатків і бібліотеки журналу.

Результати проведеної роботи дають підстави для наступних *висновків*.

1. Основні напрями модернізації навчання в педагогічній системі «Школа – МАН» можуть забезпечити не лише певне оновлення навчального процесу, спрямоване на розвиток дослідницьких здібностей учнів, а й дієве функціонування медіаосвітніх складових, інтегрованих до діяльності шкільних та позашкільних закладів, а також формування окремих медіакомпетентностей в учнів та вчителів.

2. За допомогою пропедевтики дослідництва в межах інтерактивних конкурсів «МАН-Юніор» забезпечується інформативно-комунікаційна складова, яка передбачає також певну корекцію навчального процесу засобами медіаосвіти.

3. Основною функцією інформаційної підтримки модернізації системи «Школа-МАН» визначено просвітницький напрям, популяризацію науки на засадах гуманізації, що сприяє саморозвитку особистості як учнів, так і вчителів, забезпечуючи акмеологічну складову.

4. Для підвищення ефективності діяльнісного підходу до навчання в педагогічній системі «Школа-МАН» доцільно забезпечувати навчальний процес засобами і методами медіаосвіти.

5. Ефективність традиційних (друкованих) засобів медіа (журнали, газети тощо) може бути значно підвищена при системному використанні їх разом з іншими видами медіа, зокрема ІКТ.

Перспективу дослідження вбачаємо в подальшій розробці технологій навчання в педагогічній системі «Школа-Мала академія наук» з урахуванням її поліфункціональності шляхом подальшої інтеграції медіаосвіти з навчальним процесом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція впровадження медіа-освіти в Україні (Схвалено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року, протокол № 1-7/6-150).
2. Федоров А.В. Медиаобразование будущих педагогов. Таганрог: Изд-во Кучма, 2005. – 314 с.
3. Потятиник Б.В. Масова журналістська освіта – а чому б ні? / Б.Потятиник // Медіа Критика. – 2005. – Ч.І.
4. Казаков Ю.М. Педагогічні умови застосування медіаосвіти в процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Автореферат дис.. на здоб. наук. ст. канд. пед. наук, Луганськ. – 2007.
5. Шарко В.Д. Медіакомпетентність як складова методичної компетентності майбутнього вчителя та теоретичні основи її формування і розвитку // Актуальні проблеми природничо-математичної освіти в середній і вищій школі: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (13-14 вересня 2012 р., м. Херсон). – Херсон: Грінь Д.С., 2012. – 252 с.
6. Білоус С.Ю. Розвиток дослідницьких здібностей старшокласників у процесі діяльності Малої академії наук (на матеріалі фізики). Автореферат дис.. на здоб. наук. ст. канд. пед. наук, Київ. – 2005.
7. Білоус С.Ю. Дослідницькі ланцюжки, або методика динамічного моделювання / С.Ю. Білоус. – Київ: Шкільний світ, 2004. – 100 с. – (Фізика: Бібліотека, №17-18 (209-210)).
8. Білоус С.Ю. Як розвинути в учня якості дослідника, або методика “дослідницьких ланцюжків” (на матеріалі фізики): навчально-методичний посібник / С.Ю. Білоус. – Харків: Видав. гр. “Основа”, 2004. – 160 с.